

**UCHWAŁA NR XIX/118/26
RADY GMINY WILGA**

z dnia 16 marca 2026 r.

w sprawie podjęcia działań w celu zmiany przepisów prawa w zakresie ponoszenia przez gminy kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej oraz możliwości egzekwowania tych opłat.

Na podstawie Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 i 1436) Rada Gminy Wilga uchwała, co następuje:

§ 1. Rada Gminy Wilga popiera podjęcie działań w celu zmiany przepisów prawa w zakresie ponoszenia przez gminy kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej oraz możliwości egzekwowania tych opłat, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Stanowisko, o którym mowa w § 1, kieruje się do:

1. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Prezesa Rady Ministrów,
3. Ministra Rodziny i Polityki Społecznej,
4. Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej,
5. Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
6. Posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej z Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej,
7. Posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej z terenu Województwa Mazowieckiego,
8. Senatorów Rzeczypospolitej Polskiej z Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej oraz Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej,
9. Senatorów Rzeczypospolitej Polskiej z terenu Województwa Mazowieckiego,
10. Samorządów gminnych z terenu Województwa Mazowieckiego,
11. Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
12. Unii Miasteczek Polskich,
13. Związku Miast Polskich.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wildze.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Bożena Zarzemska

STANOWISKO

w sprawie zmiany przepisów prawa w zakresie ponoszenia przez gminy kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej oraz możliwości egzekwowania tych opłat

Zgodnie z art. 61 ust. 1-3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2025.1214 t.j.):

1. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniiec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu *pomocy społecznej* - przy czym osoby i gmina określone w pkt 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniiec domu ponosi pełną odpłatność.

2. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

- 1) mieszkaniiec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu;
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi - zgodnie z umową zawartą w trybie art. 103 ust. 2:
 - a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,
 - b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym, że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- 2) gmina, z której osoba została skierowana do domu *pomocy społecznej* - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt 1 i 2.

2a. Opłatę za pobyt w domu *pomocy społecznej* mogą wnosić osoby niewymienione w ust. 2.

3. W przypadku niewywiązywania się osób, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2 oraz ust. 2a, z obowiązku opłaty za pobyt mieszkańca domu w domu pomocy społecznej, ustalonego w decyzji lub umowie, o której mowa w art. 103 ust. 2, opłaty te zastępczo wnosi gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Wydatki gminy podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Przepis art.104 ust. 3-8 stosuje się odpowiednio. W oparciu o art. 96 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zwrotu wydatków poniesionych na świadczenia z pomocy społecznej spoczywa na:

- 1) osobie i rodzinie korzystającej ze świadczeń z pomocy społecznej;
- 2) spadkobiercy osoby, która korzystała ze świadczeń z pomocy społecznej – z masy spadkowej;
- 3) małżonku, zstępnych przed wstępnymi osoby korzystającej ze świadczeń z pomocy społecznej - jedynie w przypadku, gdy nie dokonano zwrotu wydatków zgodnie z pkt 1 i 2, w wysokości przewidzianej w decyzji dla osoby lub rodziny korzystającej ze świadczeń z pomocy społecznej.

Powyższe było już częściowo przedmiotem rozważań w odpowiedzi na interpelację nr 875 w sprawie zmian w zakresie ponoszenia przez gminy kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej i możliwości egzekwowania tych opłat, udzielonej przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Pana Marcina Zielenieckiego z dnia 3 stycznia 2020 r. zgodnie z przyjętym w niej stanowiskiem przepisy ustawy o pomocy społecznej umożliwiają gminie, która poniosła koszty związane z pobytem mieszkańca w domu społecznej wystąpienie o zwrot wydatków, jakie poniosła z tego tytułu, z masy spadkowej spadkobiercy mieszkańca domu pomocy społecznej lub członka rodziny zobowiązanego do ponoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, pod warunkiem, że spadkobierca przyjmie spadek i tylko w sytuacji gdy spadkodawca był zobowiązany do ponoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, a z tego obowiązku się nie wywiązywał.

Niestety przepis art. 96 ust. 1 nie upoważnia gminy do dochodzenia zwrotu wydatków, jakie poniosła w sytuacji, gdy opłata wnoszona przez mieszkańca za pobyt w domu pomocy społecznej, tj. 70% jego dochodu nie wystarczała na pokrycie miesięcznego kosztu utrzymania.

Art. 96 ust. 1 nie daje zatem możliwości wystąpienia o zwrot kwoty różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatą wnoszoną przez mieszkańca.

Ta kwestia w ocenie Rady Gminy Wilga wymaga jednak uregulowania. Częsta praktyką, jaka zdarza się w naszej Gminie, ale i w innych gminach jest sytuacja, gdy osoba kierowana do domu pomocy społecznej posiada niewielki dochód, jednakże sumiennie wpłaca ustawowe 70% dochodu na pokrycie miesięcznego kosztu utrzymania, natomiast pozostałą część brakującej kwoty dopłaca gmina, która to różnica w odniesieniu do aktualnej stawki pobytu w DPS stanowi istotne obciążenie dla budżetu gminy. Na tę sytuację często nakłada się również fakt, że osoba skierowana do DPS przebywa w tym miejscu kilka, kilkanaście a nawet 20 lat. Podopieczni kierowani do domu pomocy społecznej bardzo często są samotni, ale dysponują własnym majątkiem np. w postaci gospodarstwa rolnego, który to w oparciu o aktualne przepisy prawa poza sporadyczną darowizną na rzecz gminy, przechodzi na dalszych spadkobierców nie partycypujących w kosztach utrzymania podopiecznego. Dla zobrazowania skali wydatków, jakie ponosi gmina pokrywając koszty pobytu osoby przebywającej w DPS, która płaci 70% ze swojego dochodu kosztów pobytu, niżej przedstawiamy średnie roczne wydatki gminy na jednego pensjonariusza.

Średni, roczny koszt pobytu pensjonariusza w publicznym DPS w 2025 r. wyniósł 61 244 zł. W 2026 r. koszty te wzrosły.

Mając powyższe na uwadze Rada Gminy Wilga apeluje o podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do zmian w prawie polegających np. na umożliwieniu dochodzenia zapłaconej różnicy miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w DPS z masy spadkowej mieszkańca DPS niezależnie od tego, czy wywiązał on się z pokrywania tego kosztu w postaci przekazywania 70% swojego dochodu.

UZASADNIENIE

Domy pomocy społecznej stanowią istotny element systemu wsparcia osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych, które wymagają całodobowej opieki. Koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej przewyższa jednak w większości przypadków kwotę, jaką może on samodzielnie pokryć – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osoba zobowiązana przeznacza maksymalnie 70% swojego dochodu na odpłatność za pobyt. W konsekwencji pozostałą część kosztów zobowiązana jest ponieść gmina, z której dana osoba została skierowana. W praktyce oznacza to znaczne i długotrwałe obciążenie budżetów gminnych. Przykładowo, średni roczny koszt pobytu pensjonariusza w publicznym domu pomocy społecznej w 2025 roku wyniósł 61.944 zł a w roku 2026 uległ dalszemu wzrostowi. Gminy zmuszone są do dopłacania często nawet kilkudziesięciu tysięcy złotych rocznie do jednego mieszkańca, przy czym obowiązek ten trwa przez wiele lat, nierzadko kilkanaście czy nawet kilkadziesiąt.

Obecnie obowiązujące przepisy (art. 96 ustawy o pomocy społecznej) przewidują możliwość dochodzenia od osób zobowiązanych lub z masy spadkowej wyłącznie tych wydatków, które związane są z niewywiązywaniem się przez zobowiązanego z obowiązku wniesienia opłaty. Brak jest natomiast podstaw prawnych do dochodzenia od spadkobierców zwrotu różnicy pomiędzy średnim kosztem pobytu w domu pomocy społecznej, a wpłacaną przez mieszkańca kwotą 70% dochodu. Powoduje to sytuacje, w których osoba przebywająca w domu pomocy społecznej, mimo że często posiada majątek (np. gospodarstwo rolne, nieruchomości), korzysta z finansowania przez gminę, a w chwili śmierci cały majątek przechodzi na spadkobierców.

Gmina, która ponosiła wydatki sięgające setek tysięcy złotych, nie ma prawnej możliwości odzyskania tych środków, mimo że realnie zostały one wydatkowane w interesie mieszkańca i jego rodziny.

W opinii Rady Gminy Wilga brak takich rozwiązań prawnych stanowi istotną lukę systemową, która prowadzi do nieuzasadnionego przerzucania ciężaru finansowego na gminy i ich mieszkańców, podczas gdy spadkobiercy korzystają z majątku pozostawionego przez osoby, których pobyt w DPS został częściowo sfinansowany ze środków publicznych.

Mając powyższe na względzie, podjęcie niniejszej uchwały i skierowanie stanowiska do najwyższych organów państwa oraz organizacji samorządowych jest zasadne. Celem uchwały jest zainicjowanie zmian legislacyjnych, które pozwolą gminom dochodzić zwrotu wydatków ponoszonych na dopłatę do kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej, także z masy spadkowej, niezależnie od tego, czy mieszkaniec wywiązywał się z obowiązku uiszczenia 70% swojego dochodu.

Przyjęcie uchwały leży w interesie zarówno Gminy Wilga, jak i innych gmin w Polsce, które borykają się z podobnymi trudnościami finansowymi wynikającymi z niedoskonałości obecnie obowiązujących przepisów.